

Hospodářské noviny (HN.cz): S výukou brzděte. Školky to s přípravou na první třídu přeháněly, nově mají zvolnit

Markéta Hronová, redaktorka

2024-12-17

Mateřské školy mají připravovat děti na školu, ale jinak, než si velká část z nich myslí. Děti se nemají učit písmena, číslice ani vyplňovat pracovní listy. Školky by se měly zaměřit spíše na spolupráci a rozvoj motoriky pomocí běžných činností, jako je třeba navlékání korálků. Vyplyvá to z nových pravidel, která minulý týden schválil ministr školství Mikuláš Bek (STAN), zveřejní je v polovině ledna. Podle nich se má ve školkách vzdělávat od roku 2027, dobrovolně je mateřinky mohou využít už od příštího září.

„Cílem je trochu zvolnit. Některé mateřské školy si mylně myslely, že mají s dětmi nacvičovat psaní a učit je písmena a číslice, tak to ale není. I s ohledem na to, že učitelé v mateřských školách na to nemají kvalifikaci a může se stát, že to děti naučí špatně,“ popisuje Hana Splavcová z Národního pedagogického institutu. Ta má na starosti revizi Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, který určuje, co se mají děti v mateřských školách naučit.

Tyto „osnovy“ nyní prošly úpravami stejně jako ty [školní, o nichž se veřejně hovoří častěji](#). Ty také počítají s tím, že by se v prvních třech ročnících mělo zvolnit a méně tlačit na výkon. Ministerstvo školství je [má schválit do konce roku](#).

Není třeba toho tolik znát

V Rámcovém vzdělávacím programu pro mateřské školy před úpravou bylo, že „dítě rozeznává některé znaky a písmena“. „Bylo to myšleno tak, aby Barunka věděla, že B je její písmenko. Ale sklouzlo to k tomu, že ve školkách visí abeceda a děti se uměle směřují k tomu, aby s ní pracovaly. A to je špatně,“ vysvětluje Splavcová.

V nové verzi už toto tvrzení není. A zvolnilo se i v přípravě na matematiku. Děti by se měly orientovat v počtu do šesti. Neznamená to, že mají znát číslice, ale poznat, že je někde více jablek a jinde méně. Nyní mateřské školy často děti učily počítat do deseti.

V mateřských školách by se podle Splavcové děti měly naučit především komunikovat, říct si o pomoc nebo ji druhému poskytnout, spolupracovat, umět fungovat v kolektivu. Také se tam má začít s hrubou motorikou, tedy nechat dítě proběhnout, překonávat překážky, skákat, podlézat.

Pak přichází uvolňování zápěstí, kroužení rukou v ramenou, loktech. Jemná motorika se nejlépe nacvičí při činnostech, jako je například navlékání korálků či vybírání drobných předmětů z krupice. Žáci nemají hned malovat štětcem, ale rukama, houbičkou – ideálně třeba vodou na chodník. Dát dítěti do ruky tužku a posadit ho k papíru má být až „třešnička na dortu“.

Řada materiálů pro předškoláky navíc není vyhovující. „Pracovní sešity jsou moc malé. Děti potřebují velkou plochu, nejmenší formát, který bychom měli použít, je A3. Když se ale podíváte do knihkupectví, skoro žádné takové sešity tam pro předškoláky nenajdete,“ uvádí Splavcová.

Záznamy pro další školu

Učitelky v mateřských školách nově také budou muset dělat pedagogickou diagnostiku dětí. Budou si tedy vést záznamy o tom, v čem je dítě dobré, k jakým činnostem potřebuje motivovat a co mu tolik nejde. Tyto informace pak předají do prvních tříd. Včetně záznamů z pedagogicko-psychologické poradny nebo o tom, zda dítě mělo ve školce asistenta. Měla by se tak zlepšit návaznost vzdělávání.

„Učitelé dostanou metodickou podporu, aby se podle nových pravidel naučili pracovat, a byli bychom rádi, kdyby se tyto informace dostaly i k veřejnosti. Že není třeba tolik tlačit na výkon, jak se v poslední době stává,“ říká Splavcová.

Svůj přístup k žákům budou muset změnit také učitelé v prvních třídách. „Nyní často očekávali, že budeme nacvičovat psaní písmenek a podobně – že jim dáme připravené děti. To ale není naše úloha,“ vysvětluje Dana Moravcová, ředitelka Mateřské školy Čtyřlístek v Praze 2, která se na přípravách revize Rámcových vzdělávacích programů také podílela.

Stihnou děti probrat předepsané učivo, když třeba nácvik čtení a psaní bude trvat déle? „Pokud v prvních třech ročnících zmírníme, ale dobře zvládneme počáteční průpravu, tak děti jsou schopné to pak v následujících dvou ročnících dohnat a očekávaných výsledků v pátých ročnících dosáhnout,“ vysvětluje Splavcová. Rámcový vzdělávací program závazně neříká, co přesně má žák umět na konci prvního či druhého ročníku, ale pouze co má umět na konci prvního stupně, tedy v páté třídě.

Bude ale samozřejmě trvat, než všichni učitelé tyto změny přijmou za své. „Nebrala bych to jako snižování nároků, spíše jako snahu vzkázat mateřským i základním školám, že není důvod tak moc tlačit na pilu, protože to po nich stát nechce,“ říká Lucie Slejšková, analytička neziskové organizace EDUin zaměřené na vzdělávání. Podle ní jsou mezi dětmi v předškolním věku ještě velké rozdíly a není důvod je tlačit do toho, aby byly všechny v šesti letech připravené stejně.

V zahraničí sice někde děti nastupují do školy i dříve než v šesti letech – třeba ve Francii – z mezinárodního testování ale nevyplývá, že by měly lepší výsledky. Naopak mladí Finové chodí do školy až v sedmi letech, a i když se mírně zhoršili, v mezinárodním testování PISA patří stále k lepším státům.

Podle šetření České školní inspekce z letošního roku jsou v činnosti mateřských škol velké rozdíly. Zatímco některé se na přípravu soustřeďují až moc, jiné zase málo. Rezervy mají třeba v logopedické přípravě, ale v hodnocení učitelů

v prvních třídách se objevovala právě i grafomotorika. Každý druhý učitel uvedl, že měl ve třídě alespoň jednoho žáka, který podle něj nebyl na školu dostatečně připravený.

V návaznosti na proměnu výuky v mateřských i základních školách ministerstvo školství plánuje až na výjimky zrušit odklady školní docházky, a to v duchu hesla, že škola má být připravena na žáka, a ne žák na školu. Proto chce také zrušit známkování v prvních a druhých třídách. Omezit možnost odkladů školní docházky je podle Moravcové správné. Řada dětí zůstávala ve školce o rok déle zbytečně, nerozvíjely se a pak se v první třídě nudily. Souhlasí ale s tím, že pro učitele v prvních třídách, kteří jsou léta zvyklí nějak učit, bude těžké plánované rozvolnění přijmout.

Kritici rušení odkladů upozorňují na fakt, že rodiče nemají záruku, že se výuka v prvních třídách opravdu změní a všechny děti, i ty, které ještě nejsou zralé, dostanou adekvátní podporu.